

Ἄλλα ὅπως ἐγράψαμε καὶ
χθές ὁ Κυριακὸς Μάτσης δὲν
πρακαλοῦσε τὸν βαρμασμοῦ μόνο
στὴν φίλους του καὶ τοὺς συνα-
γωνιστὲς του, ἀλλὰ καὶ σ' αὐ-
τοὺς ἀκόμη τοὺς ἐχθροὺς του,
καὶ σ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Ἀγ-
γλοὺς ἀνακριτὲς εἰς τὰ χέρια
τῶν ὁποίων τόσο ἐδεινοπάθησε
κατὰ τὴ διάρκεια τῆς προηγου-
μένης κρατήσεώς του.

Στις 3.6.58, ὀλίγες μέρες πρὸ
τῆς ἐκπέψεως τῶν Τσερκικῶν βαρ-
δαλισμῶν, ὁ Μάτσης ἐπαίρει ξε-
χωριστὰ δύο ἐπιστολὲς — τὴν
μιαν ἀπὸ τὸν ἀνακριτὴ Μακα-
ουερ καὶ τὴν ἄλλην ἀπὸ τὸν Ρόμ-
πινσον. Ἡ μιά ἐπιστολὴ ἐγγραφεί:
«Εἶναι δύο χρόνια τώρα πού συ-
ναντηθήκαμε στὴν Ὁμορφίτα τὴν
τελευταίαν φοράν, καὶ ἐλπίζω νὰ
μὲ θυμάσθε. Ὅσον ἀφορᾷ ἐμένα
οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὲς ἀτε-
λείωτες σοβαρὲς συζητήσεις πρὸ
εἴχαμε ἐπὶ ὅλων τῶν θεμάτων.
Γράφω σέ ἀένα, διότι μεταξὺ τῶν
στελεχῶν τῆς ὀργανώσεως ἔχεις
κρίσιν δικήν σου καὶ πιστεύεις
ἀπόλυτα εἰς τὸν σκοπὸν διὰ τοῦ
ὁποῖον πολεμᾷς. Θέλω νὰ σοὺ
παραθέσω τοὺς κινδύνους ἐκ τοῦ
ἐνδεχομένου συγκρούσεως μεταξὺ

τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ΕΟΚΑ καὶ
τῶν κομμουνιστῶν καθὼς καὶ ἀπὸ
τὴν ἀνησυχητικὴν στάσιν τῶν
Τούρκων πού δὲν ἀποκλείει δια-
κοινοτικὴν σύμφραξιν. (Ἐδῶ ἦτο
πολύ... προφητικὸς ὁ κ. ἀνακρι-
τῆς, διότι πράγματι ἐντὺς ὀλί-
γων ἡμερῶν εἶχον ἀργίσει αἱ Τουρ-
κικαὶ διασηπραγίαι). Τὸ ἐνδεχό-
μιγον μίξις τοιμητικῆς συνρράξεως
εἶναι ἡ διχοτόμησις. Δι' αὐτὸ
σέ καλῶ ψυχράματα καὶ λογικὰ νὰ
σκεφθῆς τί μπορεῖ νὰ γίνῃ διὰ
νὰ μὴ τερματισθῇ ἡ ἀνακωχὴ, μὴ
ἀποτέλεσμα νὰ ἐπαναρχίσῃ ὁ Ε-
νοπλος ἀγῶνας. Δὲν σοὺ ζητῶ
πράγματα πού δὲν ἀνταποκρίνον-
ται πρὸς τὴν σταθερότητα τοῦ
γαρακτήρος σου ὡς ἀγωνιστοῦ
καὶ ὡς ἀνώτερου ἀνθρώπου, διό-
τι οὐδέποτε ἐπίστευσα ὅτι θὰ
ἐπρατίεις κάτι τέτοιο. ἀπειθῶνο-
μαι ὅμως πρὸς ἐσένα ὡς πρὸς
ἓνα εἰλικρινὴ καὶ τίμιον ἀγωνι-
στὴν, πού πιστεύει δι' ἐκείνο πού
πολεμᾷ, διὰ νὰ ἀναμετρήσῃ τὸ
πραγματικὸν συμφέρον τῆς Κῶ-
πρου».

Καὶ ἡ ἐπιστολὴ καταλήγει:

«Συγχαρητήρια διὰ τὸ κατόρ-
θωμα τῆς δραπέτευσέως σου εἰς
τὸν Καραβάν».

πρὸς τὸν κ. Μακαουερ

BIBLIOTHEKHE PANEP

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΑΤΣΗ

στρατάρχης. "Ο διάυλος τον οποίο θα άνοιγε θα ήταν ίσως ο νικηφόρος διάυλος για μας. Κι αυτός αρνήθηκε να συνεχίσει την προσφορά των υπηρεσιών".

Όταν τον ρωτήσαμε για το Διγενή, η απάντηση ήταν ότι ήταν ένας "able", ικανός, "cunning and decisive", πανούργος και αποφασιστικός Έλληνας στρατηγός, ο οποίος, καθώς είπε, ήταν πολύ τολμηρός και φοβερά ευέλικτος σ' ό,τι αφορά τα προγράμματα και τη δράση του. Μπορούσε, είπε, ν' αλλάξει πορεία πλεύσης ανά πάσα στιγμή, υπολογίζοντας σωστά τα δεδομένα.

Όταν στη συνέχεια τον ρωτήσαμε αν είχε κανένα τον οποίο εκτιμούσε ιδιαίτερα στην Κύπρο, σκέφτηκε λίγο, τά μάτια του περιστρέφονταν πολύ γρήγορα, και λέει: "Ναι, ο Κυριάκος Μάτσης. Είχα πληροφορίες από την Υπηρεσία Πληροφοριών μας ότι ήταν ένας πολύ σκεπτόμενος, πολύ μορφωμένος, πολύ θετικός και φιλοσοφημένος άνθρωπος. Με βάση τις πληροφορίες αυτές αποφάσισα να τον συναντήσω. Όταν μου είπαν ότι είχε συλληφθεί και εκρατείτο σε ένα κρατητήριο". Όταν τον ρωτήσαμε ποιο κρατητήριο, λέει: "Δεν θυμάμαι το όνομα, αλλά ήταν σ' ένα απ' τα προάστια της Λευκωσίας". Τον ρωτήσαμε: "Στην Ομορφίτα;". Λέει: "Δεν θυμάμαι το όνομα".

Κ.Ι.: Ήταν στην Ομορφίτα.

Α.Κ.: Ναι. "Αποφάσισα", λέει, "να τον συναντήσω και πήγα. Μου τον έφεραν, ήταν ταλαιπωρημένος".

Κ.Ι.: Απ' τα βασανιστήρια.

Α.Κ.: Λέει: Εγώ καθόμουν. Του πρόσφερα καρέκλα να καθίσει, αλλά δεν κάθισε. Στάθηκε μπροστά μου, αναγκάστηκα και σηκώθηκα κι εγώ, για να του δείξω ότι τον θεωρούσα ως έναν ίσο με μένα συνομιλητή. Οπότε έκατσε κι αυτός. Του είπα ότι η Κύπρος άξιζε καλύτερη τύχη, ότι πρέπει να βρεθούν άνθρωποι που σκέπτονται και την αγαπούν για να δώσουν μια λύση. Του είπα, ότι πρέπει να συνεργαστεί μαζί μας για το καλό της Κύπρου κ.λ.π., και με τρόπο τον άφησα να καταλάβει ότι ο κακός δαίμονας της Κύπρου ήταν για μένα ο Διγενής και μερικοί γύρω απ' αυτόν που δημιούργησαν όλη αυτή την κατάσταση. Και στη συνέχεια του ζήτησα, λέει, συνεργασία. Του υποσχέθηκα μάλιστα, είπε, ότι αν ήταν διατεθειμένος να μας βοηθήσει να εντοπίσουμε αυτούς τους ανθρώπους, δεν θα τους σκοτώναμε, αλλά θα τους αναγκάζαμε να παραδοθούν και να εκδιωχθούν από την Κύπρο. Και τέλος ότι αυτός δεν θάμενε χωρίς την ανάλογη αμοιβή.

Εκεί στο τραπέζι όπου βρισκόμαστε, ο ένας από τη μια πλευρά κι ο άλλος από την άλλη, δίπλα βρισκόταν ένα μικρότερο τραπέζακι, στο οποίο είχαν βάλει ένα καφέ. Είχαμε κι ένα βαλιτσάκι, λέει, στο οποίο είχαμε βάλει ένα σεβαστό ποσό χρημάτων. Ο Harding δεν καθόρισε το ποσό.

Κ.Ι.: Είναι γνωστό ότι ήταν περίπου μισό εκατομμύριο λίρες, κολοσιαίο ποσό για τα δεδομένα της εποχής.

Α.Κ.: Ο Μάτσης, λέει, "σηκώθηκε απότομα πάνω, σαν να ήταν ελατήριο, στάθηκε και μου είπε κάτι στα ελληνικά, που δεν κατάλαβα".

Ο Δώρος Άλαστος τον ρώτησε: "Ου περί χρημάτων τον αγώνα ποιούμεθα αλλά περί αρετής;" Ο Harding λέει: "Μπορεί, αλλά στη συνέχεια μου είπε στα Αγγλικά ότι δεν πολεμούμε για χρήματα, για δόξα ή για θέσεις, αλλά για την αρετή".

Στη συνέχεια είπε ο Harding, "θόλωσε το μάτι του, θύμωσε, στάθηκε, και με βήμα σταθερό "firm and steady", προχώρησε προς τα κρατητήρια ακολουθούμενος από δυο αξιωματικούς. Ο ένας μάλιστα πήγε μέχρι την πόρτα και γύρισε ρωτώντας με τι θα γίνει και το μόνο που τους είπα ήταν, μην τον ενοχλήσετε πλέον".

Κ.Ι.: Δηλαδή, θύμωσε κι έφυγε. Διέκοψε εκείνος το διάλογο.

Α.Κ.: Ναι. "Διέκοψε το διάλογο", μας είπε ο ίδιος ο Harding. "Γύρισε την πλάτη του προς εμένα και χωρίς να χαιρετήσει έφυγε".

Κ.Ι.: Αυτό δείχνει το μεγαλείο και το θάρρος του ανθρώπου. Για να τον θυμάται ο Harding που είδε στη ζωή του τόσα και τόσα.... Αυτό είναι πράγματι συγκλονιστικό. Το ακούσατε αυτό εσείς ο ίδιος, κ. Καραγιώργη;

Α.Κ.: Ναι. Ήμασταν πολλοί εκεί, κόσμος και δημοσιογράφοι, ο διάλογος γινόταν στα Αγγλικά βέβαια.

Ύστερα απ' αυτό ένας λοχαγός, που αργότερα συνόδευσε το στρατάρχη στην έξοδο και μπήκε μαζί του στο αυτοκίνητο, στο μπροστινό κάθισμα, μας είπε ότι είχε τελειώσει το ημίωρο της συνάντησης που είχε οριστεί.

Κ.Ι.: Τι εικόνα παρουσίαζε ο Harding, ο οποίος τότε είχε και κάποια ηλικία;

Α.Κ.: Ήταν λεπτός, τα μάτια του άστραφταν και η σκέψη του ήταν πολύ καθαρή και διαυγής. Αλλά στις θέσεις του ήταν ωμός και κατηγορηματικός. Ένωθεσ ότι είχες μπροστά σου ένα ξίφος από χάλυβα.

Κ.Ι.: Ήταν αδιαπέραστος.

Α.Κ.: Αδιαπέραστος σε όλα. Όταν τον ρώτησε ένας Άγγλος δημοσιογράφος αν ένοιωθε ο,τιδήποτε μετά την εκτέλεση του Άγγλου ταγματάρχη που υποχώρησε, γιατί είχε κάνει αίσθηση το γεγονός ότι ήταν ένας αξιόλογος αξιωματικός, που ήταν ταυτόχρονα και φίλος του, η απάντηση που έδωσε ο Harding ήταν: "Αγαπητέ μου, οι μάχες κερδίζονται με θυσίες".

Όπως είπα έδινε κοφτές, απότομες απαντήσεις. Με τον ίδιο τρόπο απάντησε και για τον Γρίβα: "Able, decisive and cunning".

Κ.Ι.: Κύριε Καραγιώργη, θέλετε να προσθέσετε κάτι άλλο;

Α.Κ.: Τίποτα.

Κ.Ι.: Ευχαριστώ πολύ. Είναι πολύ σημαντική η μαρτυρία αυτή, και φωτίζει την προσωπικότητα του Κυριάκου Μάτση.